

Basarabul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD

ABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituții și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. E. CAMBER

Semnificația zilei de azi

24 Ianuarie, zi sfântă pentru întreaga suflare românească. Prin în-doita alegere din 5 Ianuarie și 24 Ianuarie 1859 și prin voturile repetate ale Adunărilor naționale din București și Iași, Ion Alexandru Cuza, domnitorul celor două principate, fusese investit cu misiunea de a realiza unirea lor. Acest act istoric s'a săvârșit după doi ani. În ziua de 11 Decembrie 1861 s'a citit în Camera deputaților din București proclamația Unirii, care a fost urmată de o adresă de adeziune a Adunării electivă a Moldvei. Atât proclamația din București cât și adresa de adeziune din Iași, au fost primite de cele două adunări cu aclamațiuni unanime, și de poporul român cu un entuziasm de nedescris. Să nu uităm însă că în acele împrejurări atât de grele ideea unirii principatelor a fost strâns legată de realizarea integrală a idealului național. Actul istoric din 24 Ianuarie 1859 și desăvârșirea sa, la 24 Ianuarie 1862, cu prilejul întrunirii celor două adunări din București, n'a fost decât primul pas hotărâtor pe calea ce avea să conducă la Unirea cea mare, la înfăptuirea idealului nostru național.

În epoca aceea, naționalitățile din Europa cerea respectarea drepturilor lor și manifestau voința de a dispune liber de soarta lor. Principiul naționalităților începuse să fie considerat un principiu de drept internațional. Italia, care urmărea și ea unitatea națională, a sprijinit cauza noastră, ca și fidela noastră aliată Franța.

Giuseppe Mazzini a declara membrilor delegațiunii române veniți în Italia, în ajunul proclamării unirii:

„Voi, Români, nu veți avea independență, nici libertate, nici justiție, decât atunci când va cădea împăratul din Viena și țarul din Petersburg“. Marele Cavour, înfăptuitorul unirii Italiei a spus că țara sa are un interes de prim ordin: „să întărească în mijlocul țărilor slave un stat puternic format de o naționalitate latină“; iar după înfăptuirea unirii el a răspuns poetului Vasile Alexandri, trimis de domnitorul Cuza în misiune diplomatică, spre a obține recunoașterea marilor puteri:

„Nimeni nu se va putea împotrivi, ca faptul uimitor ce s'a realizat la poalele Carpaților, să nu se înfăptuiască și la poalele Alpilor“. Toate aceste profeții s'au îndeplinit. După 59 ani dela proclamarea Unirii Principatelor, s'a proclamat unirea Basarabiei, a Bucovinei și a Ardealului, stabilindu-se pentru totdeauna frontierele firești ale statului român, întregit pentru vecie. Scump am plătit aceste hotare sfinte. Cu jert-

24 IANUARIE

Programul gazetei noastre ne împune să sărbătorim și anul acesta marea zi de 24 Ianuarie, când s'a făptuit unirea.

Publicăm mai jos, ca un omagiu de recunoștință adus nemuritorilor bărbați de stat de odinioară și care au luptat pentru unire, discursul plin de entuziasm al lui Vasile Boerescu, rostit cu acea ocazie.

* * *

Domnilor!

Această zi este cea mai mare ce au văzut Românii în analele istoriei lor. Actul ce am făcut noi astăzi, este un act ce dovedește la noi un patriotism și o desinteresare așa de mare, cum rar se pot vedea exemple la națiunile cele mai civilizate ale Europei! Sânt acum mai mult de nouă secolii și jumătate, de când Unirea Principatelor, această aspirațiune generală a tuturor generațiilor, caută să se realizeze prin puterea materială, prin forță, prin sânge. Azi unirea se realizează prin puterile morale, prin armele spirituale.

Grație vouă, mandatarii ai nației, car știurați într'un moment, a vă învinge toate pasiunile, a călca peste toate interesele egoiste, a înăbuși orice ură, și a depărta orice simpatie și antipatie personală spre a depune pe altarul Patriei pur și virgin acest principiu al reconcilierii generale și al puterii naționale. Grație înaltelor Puteri garantate, cari ne arătară drumul prosperității și marimei noastre prin recunoașterea și garanția drepturilor noastre naționale, și vechilor noastre tratate, pe cari părinții noștri le apărară cu sângele lor și cari stăteau ascunse și amorțite sub valul uitării și al violărei!

O eră nouă se deschide pentru noi! Aceasta eră este aceia a regenerării noastre! Voi veți avea mândria a spune nepoților voștri că ați pus cea întâia piatră la acest nou edificiu și acentele voci și recunoștinței lor se vor transmite din generație în generație.

Și care este natura actului, ce noi săvârșirăm' cu atâta regularitate, liniște și desinteresare?

Alegerea Domnului Alexandru Ioan Cuza este oare conform cu convenția din Paris? Liniștiți-vă, domnilor, și căutați fiecare răspunsul în conștiința și rațiunea voastră. Alegerea noastră este legală, actul nostru este din cele mai legitime ce un om poate face în circumstanțe atât de grele. El nu este în nimic contrar literei convențiunei; din contră este, absolut conform cu spiritul său.

fele celor opt sute de mii de Români s'a putut înscrie această pagină glorioasă a desăvârșirii unirii țărilor surori. În istoria neamului nostru.

Zadarnic se zbat învinșii de eri să distrugă, prin revizuirea tratatelor, așezământul Europei noi ce s'a clădit prin luptele și sacrificiile puterilor aliate, cari au apărat civilizația și drepturile sfinte ale naționalităților oprimate. Zadarnic pretind aventurierii din Budapesta restabilirea frontierelor vechi ale statului maghiar.

Unirea din 1918 este expresiunea

Convenția voește ca fiecare Principat să-și aibă un guvern al său.

Dar guvernul unui Stat se compune mai ales din puterea legislativă și executivă. Acest principiu atinsu-s'a în ceva? Nici de cum. Fiecare Principat, atât Moldova cât și Țara Românească, are un guvern separat; adică o cameră a sa, un minister al său, o administrație a sa. Numirea noastră nu e politică, este numai personală.

Am unit adică două guverne într'o singură mână. Dar guvernele sânt două, de și persoana este una, ceace este absolut conform cu convenția.

Pe de altă parte, ce și-au propus puterile garante prin actul lor de la 7 August? Ele și-au propus între altele, ca aceste țări, prin indentitatea legilor lor, prin acțiunea comună a guvernelor lor, să ajungă la puterea ce le face a se respecta ca nație, la proprietatea materială, ce le face a se ridica ca societate. Acest rezultat s'ar fi putut dobândi oare, când fiecare Principat ar fi avut un Domn? Foarte anevoe, sau poate nici de cum. Politica fiecărui Domn ar fi fost alta, și principiul guvernelor ar fi fost altul. De aici urma ca și ministerele lor, camerele lor, și membrii lor din comisia centrală ar fi diferit de principii și sentimente. Cum dar atunci o lege de interes general s,ar fi putut crea, când ea trebui să fie lucrată de comisia centrală și aprobată de amândouă Camerele? Atât comisiunea cât și Camerele, fiind împărțite în idei opuse, nu ar fi putut ajunge la nici un rezultat. Tot acelaș fenomen, s'ar fi văzut, când ar fi fost vorba de o lege de interes social, care discutată de o Cameră, trebuia să fie revăzută de Comisia Centrală.

Numai o singură persoană, numind amândouă guvernele, poate face ca aceeași politică să domineze în amândouă Statele, ca aceleași simțiminte să inspire amândouă Camerele și comisiunile și ca aceeași acțiune să se vadă între ambele țări. Atunci vom putea ajungd cu mai multă realitate și tărie la scopul propus de puterile garantate.

Actul nostru dar, este din cele mai legale. El nu va lipsi peste puțin a fi aplaudat de Europa întreagă, precum astăzi este aplaudat de, toată națiunea Română. Să trăiască Domnul nostru. Să trăiască Puterile garante

voinței unanime a Românilor din Ardeal. Tratatul dela Trianon a consfințit drepturile noastre, care sunt imprescriptibile. Pentru viitorul scump care este rezervat neamului nostru, noi suntem datorii a ne concentra toate mijloacele noastre, și să nu mai pierdem din sforțările colective nimic din ceea ce trebuie cruțat și adăogat, cu credință și evlavie, la edificiu național.

Unitatea noastră națională este o realitate atât de vie, atât de izbătoare, încât constituie pentru orice străin o

(Continuare în pag. 3-a.)

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

Îmbunătățirea pasărilor

În vederea producerii de ouă

Ca să putem mări producția de ouă și în felul acesta și venitul nostru, nu trebuie să ținem un număr mai mare de găini, ci trebuie să le îmbunătățim pe cele cari le avem.

Îmbunătățirea pasărilor în vederea producerii de ouă se poate face în două feluri: prin alegere și prin curcire. În crescătoria noastră sunt unele pasări mai ouătoare, altele mai puțin ouătoare. Dacă noi punem la clocit numai ouă dela cele mai ouătoare pasări, vom căpăta pui, cari vor deveni mai ouători, căci copiii moștenesc însușirile părinților. Însă în chipul în care se face la noi creșterea pasărilor nu putem ști, care este dintre ele mai ouătoare. La sate mai ales pasările ouă la voia lor, fără controlul nimănui. În crescătoriile bine conduse de pasări, fiecare dintre ele poartă un inel pe picior, pe care este scris un număr. Până se obișnuiește cu inelul, pasărea încearcă să-l scoată.

Acest număr este trecut într'un registru, care are 31 de coloane (împărțituri), pentru fiecare zi din lună una. În ziua în care pasărea a ouat se trage o liniuță și se scrie greutatea oului. Privind acest registru vedem imediat, care găină a ouat cele mai multe și mai mari ouă. Pasările nu ouă unde le taie capul, ci în niște cuibare-cursă, în care ele intră și nu mai pot ieși, până nu vine cineva să le dea drumul. Aceste cuibare se pun în coșet, sau în locuri mai ascunse din crescătorie, deoarece pasările caută mai cu plăcere aceste locuri. Ele se țin totdeauna curate și lăsăm în ele câte un ou.

Alegerea se face mulți ani de-a rândul, până ce căpătăm numărul de ouă dorit.

Felul acesta de îmbunătățire este

cel mai sigur și mai bun, dar cere o scurgere mare de vreme, până ajungem să mărim simțitor producția de ouă. Ca să ajungem mai iute la această țintă, trebuie să îmbunătățim pasările noastre prin curcirea cu rase mai ouătoare. Cele mai ouătoare soiuri de găini sunt Leghorn și Wiandotte, apoi Rhode Island și chiar Rasa de Transilvania cu gâtul gol. Altă dată am arătat pentru ce noi trebuie să ne folosim de rasa Rhode Island. Cine vrea să se ocupe numai cu producerea de ouă, e mai bine să țină rasa Leghorn.

Curcirea poate să fie de mai multe feluri. Aici voi scrie numai despre curcirea de *absorbțiune*, adică de prefacere a rasei noastre de găini în altă rasă. Iată cum se face acest fel de curcire. Găinile se împerechează cu cocoși de rasă (de soi). Puii lor vor fi pe jumătate de rasă. Puicile $\frac{1}{2}$ rasă se încrucișează tot cu cocoși de rasă curată și vom căpăta pui trei sferturi de rasă, care se vor împerechea iar cu cocoș de rasă curată. Facem la fel vreme de 7—8 ani, când rasa noastră este destul de prefăcută.

Ca să ducă la sfârșit bun, curcirea cere să luăm anumite măsuri: 1. să încrucișem soiuri cari sunt cam de aceeași mărime; 2. să hrănim puii ca și când ar fi de rasă curată și 3. să alegem la clocit ouă dela urmașii cei mai buni.

Ca să vedem ce mare este însemnătatea curciri; dau următoarea pildă scrisă de d. dr. Ionescu Brăila:

„Un profesor american a cumpărat de pe piață 10 puici de rasă comună sortite să fie mâncate într'un restaurant, și le-a încrucișat cu un cocoș de rasa ouătoare — Leghorn. — Puicile s'au

făcut găini, cari au dat câte 70 de ouă pe an, iar puicile ieșite din aceste ouă le-a dat iarăși unui cocoș de aceeași rasă și de aceeași calitate și aceste puici devenite găini au făcut 100 de ouă pe an.

Puicile eșite din aceste din urmă ouă (a treia generație) (rând), le-a dat iarăși unui cocoș bun Leghorn și de data aceasta a ajuns la 150 de ouă pe an.

Noi nu putem face, ceeace a făcut profesorul american?

Prof. MARTIN IOAN

Zărândeni și Zărândul

S'au împlinit doi ani de când, din inițiativa unui modest dascăl, a luat naștere acest organ de publicitate care se numește „Zărândul”. Doi ani de muncă fără preget în serviciul unei populații cu care te-ai identificat și la bine și la rău. Acest dascăl cu o inimă largă și un suflet cald a venit din depărtări să slujească o cauză sfântă a unei populații glorioasă prin trecutul său, dar copleșită de necazurile și greutatele momentului de față. Și această muncă numai acele poate s'o înțeleagă în sufletul căruia mai licărește încă o rază de altruism. „Zărândul” în cei doi ani de apariție a încercat să fie oglinda vie a manifestărilor culturale, sociale și economice a populației din acest ținut. Prin coloanele sale s'a dat glas durerilor și necazurilor acestei populații pentru a bate la poarta inimii, a acelor ce au destinele țării în mâini. S'au încurajat clementele valoroase, s'a relevat activitatea rodnică a fruntașilor vieții publice din acest ținut și s'a înfierat atitudinea nedemnă a acelor ce stropeau cu noroi, fie datorită îngâmfarit sau ignoranței lor.

Iar programul de viitor, va fi o muncă neprecupetită pentru cucerirea drepturilor și satisfacerea doleanțelor a acestei populații care se sbate în sărăcie și este măcinată de cele mai crunte boli.

Sabin Tomuș

Apărarea contra gazelor

[Continuare]

Trebuie să remarcăm acest lucru, căci războiul chimic poate produce ori și când asemenea surprize; chiar astăzi când toată lumea este obișnuită cu el: un nou gaz, ținut în secret până la momentul de aplicare poate zădărnici protecția individuală, bazată pe gazele cunoscute, dând un rezultat asemănător cu acela al primului atac cu valuri. Acelaș efect poate produce și orice procedeu nou de aplicare, cum o dovedește primul atac cu aruncătoare, executat cu 2 ani în urma atacului cu valuri.

Rezultatul tactic era la înălțimea rezultatului tehnic. Frontul aliat a fost respins cu câțiva kilometri. Din lipsa de rezerve mari, germanii n'au putut să se folosească de rupea frontului, care s'a produs în realitate. S'a capturat 2470 prizonieri și 45 tunuri.

Pentru a pricepe mai clar și mai intuitiv un atac de gaze să ne reimprospătăm situația din ultima zi a manevrelor regale. Ziua de 21 Oct. 1934 — Duminică — se arată de dimineață liniștită fără nori prin strălucirea soarelui avea un aspect sărbătoresc. În clădirea liceului se instalase armata a II de operațiuni împreună cu toate serviciile ei având și 3 posturi de telegrafie fără fir. De dimineață se ob-

servă o febrilă activitate iar avioanele necontenit fac recunoașteri unele aterizează și desvoltă curiozitatea localnicilor care aleargă să le vadă. Aveam deci un mare comandament în Brad. Câte ora 12 apar deasupra Bradului în formație de luptă 17 avioane. Să presupunem că acestea avioane ar fi fost inamice trimise cu misiunea să bombardeze Bradul cu bombe toxice. Să zicem că suprafața centrului comunei Brad ar fi 2 km. p. După calculele specialiștilor pentru ca un atac cu gaze să fie eficient trebuie să se folosească 10 gr. iperită pentru un metru patrat de suprafață sau 10 tone pt. 1 km. p.

Fiecare avion poate duce 32 bombe à 10 kg. fiecare având 5 kg. gaze de luptă. Un singur avion va putea deci lansa într'un singur moment 160 kg. iperită iar toate 17 ar fi putut arunca în 30 minute 2720 kg. iperită. Această substanță toxică ar fi infectat și distrus marele comandament, cazarma, gara împiedicând regularitatea transporturilor și desfășurarea forțelor armate pentru bătălie. Noi, populația civilă, am fi avut mai mult de suferit. Acest atac ne-ar fi surprins nepregătiți și iperita, care este un lichid puțin gălbui cu miros de muștar persistent și insidios, vezicant sufocant și toxic ar fi produs o contaminare, care trecea neobservată câteva ore. Primele semne de intoxicație ar fi apărut către ora 8 seara și ar fi fiot: greață, vărsături, dureri de cap, slăbiciune generală, iritații la ochi apoi leziuni pe piele.

După 1—3 zile ar fi apărut dureri la înghițit, răgușeală, jenă în respirație, arsuri grave și numai după ce am fi suferit teribile chinuri am fi murit.

În mod firesc ni se pune problema dacă avem posibilitatea să ne apărăm în contra atacurilor cu gaze. Răspundem hotărât: Da! Gazele pot provoca moartea, dar apărarea contra lor — protecția este o problemă de viață sau de moarte ce se pune în viitorul războiului fiecărui individ. Protecția în contra gazelor constă din măsuri de siguranță generală, din măsuri tehnice de protecție individuală și din măsuri tehnice de protecție colectivă, pe cari trebuie să le cunoască și să le știe aplica orice cetățean. Măsurile de siguranță generală constau din organizarea unui sistem de alarmă și de semnalizare. Măsurile tehnice de apărare individuală constau din întrebuițarea aparatelor și costumelor contra gazelor, de fiecare om. Protecția colectivă constă în întrebuițarea aparatelor detectoare, care anunță sosirea sau prezența gazelor, în amenajarea de adăposturi contra gazelor și în desinfecția terenului și obiectelor atinse de gaze. Lipsa aparatelor de protecție va distruge populația expusă atacurilor cu gaze.

Cine are urechi de auzit să audă!

